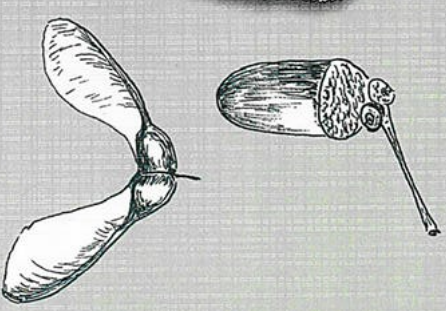

Bomen in de buurt

25 bomen in de Leidse Professoren-
en Burgemeesterswijk

Rimny E. Kooi
Jos Versteegen

De Turkse kastanjeboom verwijst meestal naar de *Aesculus hippocastanum*, in het Nederlands beter bekend als de paardenkastanje.

Hoewel de naam "Turks" suggereert dat hij uit Turkije komt, is deze boom oorspronkelijk afkomstig uit de Balkan (o.a. Griekenland en Albanië). In de 16e eeuw werd hij via het Ottomaanse Rijk naar West-Europa gebracht, onder andere door botanici zoals Carolus Clusius.

Kenmerken:

Grote boom met brede kroon

Witte bloemen in kaarsvormige trossen (lente)

Stekelige vruchten met daarin de bekende "kastanjes" (niet eetbaar!)

Bomen in de buurt. Iedereen beleeft er plezier aan, maar er zijn er maar weinigen die daadwerkelijk beseffen wat de waarde is van dit "stille" cultuurgood.

De biologe dr. Rinny E. Kooi heeft sinds 1997 in haar buurt, de Professoren- en Burgemeesterswijk in Leiden, in de krant van de wijk de vele - en vaak bijzondere - bomen in de wijk beschreven. Haar bijdragen behoorden tot de meest populaire van de krant.

De Professoren- en Burgemeesterswijk heeft weinig openbaar groen, maar staat wel bekend als een groene wijk, omdat veel huizen een (soms grote) tuin hebben. Rinny E. Kooi heeft als biologe over de bomen geschreven, maar ze heeft de bomen ook in een veel ruimer verband geplaatst door haar historische en culturele belangstelling. Dat maakt de artikelen voor een veel breder publiek interessant. Immers ongeveer iedere stad heeft wel een wijk met boeiende bomen.

Het karakter van de Wijkkrant dwingt tot beperkingen. Daardoor heeft Rinny E. Kooi veel informatie ongebruikt gelaten. Dat probleem heeft ze nu opgelost door de 25 tot nu toe verschenen artikelen te bewerken en sterk uit te breiden. Bovendien zijn de hoofdstukken geïllustreerd met een groot aantal unieke, door de auteur zelf vervaardigde tekeningen van bloemen, vruchten, takjes en bladeren. De foto's van Jos Versteegen maken het beeld compleet.

Dok voor niet-Leidenaars is het boek de moeite van het lezen waard. Mede voor hen is een wandelroute door de Professoren- en Burgemeesterswijk opgenomen.

ISBN: 978-90-807009-6-3

De paardenkastanje aan de Meijerskade en 'veiligverkeersboom'

"Schone kastanjen, hoe blijde is uw groen,
Vol sneeuwwhite keersken gesteken"

Guido Gezelle (1830-1899) in 'Schone kastanjen'

Aan de vruchten kent men de boom: Een paar jaar geleden vroeg mijn buurvrouw: "Wat is er met de kastanjeboom aan het begin van de Meijerskade (op de hoek met de Burggravenlaan) aan de hand? Mijn zoon Hugo en Thomas zeggen dat het geen kastanjeboom is want er liggen nooit kastanjes onder". Hebben Hugo en Thomas gelijk of niet?

Steriele kastanje

De genoemde paardenkastanje staat op de gemeentelijke lijst van monumentale en waardewolke bomen. Hij heeft alle kenmerken die bij een paardenkastanje horen: samengestelde bladeren met 5-7, soms zelfs 9 dikke ongesteelde blaadjes met duidelijke nerven die aan de top zijn toegespits. De buitenste blaadjes zijn kleiner dan de andere en de boom maakt 'kaarsjes'. Een kaarsje is een steel met witte bloemrups die daaraan vastzitten. Het is een echte paardenkastanje *Aesculus hippocastanum* L.

Waarom komen er geen kastanjes in de boom aan de Meijerskade? Die vraag boeide mij. Verschillende biologen uit mijn omgeving vroegen ik of zij iets wisten over steriele paardenkastanjes maar allen bleven het antwoord schuldig. Blige-Obbes (1953) schrijft dat er bewust steriele paardenkastanjes

worden gekweekt zodat deze langs wegen met veel verkeer kunnen worden aangeplant. Het verkeer heeft dan geen last van vallende kastanjes. En er komen ook geen kinderen op de rijweg die naar dit speelgoed zoeken. Toen ik dit aan de vader van Hugo en Thomas vertelde noemde hij onze boom een veiligverkeersboom.

Geukkig kunnen de jongens naar de nabijgelegen Oppenheimstraat want daar staan langs de straat verwanten van de paardenkastanje. Dat is een rood bloeiende soort (*Aesculus carnea* Hayne). Alle kinderen die in die straat naar school of de nachtwake opvang gaan kunnen proberen onder die bomen hun speelgoed vinden. Vaak hebben ze pech want die bomen vormen niet veel kastanjes. Meer succes hebben ze onder de wrilbolende paardenkastanje voor de St. Josephschool. Zij kunnen ook nog veilig zoeken in het Roomburgerpark want daar groeien ook paardenkastanjes die het speelgoed leveren.

Toen Juf Janny de juf van Thomas op 1 oktober 1998 afscheid nam van de St. Josephschool heeft zij voor de leerlingen een rood bloeiende paardenkastanje op het schoolplein laten planten. De boom is nog klein maar in 2005 heb ik daarin al de eerste kastanjes gezien. Dat geeft hoop voor de toekomst. De paardenkastanje wordt in tegenstelling tot de tamme kastanje (*Castanea sativa* Mill.) ook wel wilde kastanje genoemd, terwijl hij ook wordt aangeplant. Naast de Disselburg dicht bij het Trigonpark, tussen de Zoeterwoudesteringel en het Plantsoen groeit een tamme kastanje. Op 22 Juni 2004 vertelde een buurtwoner mij dat hij bij 74 jaar heeft waargenomen dat die boom geen goede kastanjes produceert. Stekelige bolsters van de tamme die op de grond lagen heb ik openge maakt. Er zaten plate, onontwikkelde kastanjes in. Weeda et

d(1995) schrijven: "Goede vruchtzetting treedt voornamelijk op in de zuidhelft van ons land".

De wilde en de tamme kastanje zijn niet nauw verwant, ze behoren tot verschillende families. De wilde, dus de paardenkastanje behoort tot de Zeeboomfamilie, de Sapindaceae. Ook de gewone esdoorn (boom 9) hoort volgens Heukels flora in deze familie. De tamme kastanje behoort tot de napsedagerfamilie, de Fagaceae. Tot die laatste familie behoren ook de eik en de beuk (boom 4 en 17).

De vruchten van de tamme kastanje worden door mensen gegeten maar die van de wilde niet. Ik heb wel eens gebeten in de vruchten van de wilde en ik kan dus uit ervaring vertellen dat die erg bitter smaken. Dat komt omdat er veel looistoffen in zitten. Heren en schapen eten ze wel.

In onze wijk groeit ook een geel bloeiende *Aesculus*-soort (*Aesculus x neglecta* Lindl.), namelijk in de groenstrook langs de Melchior-Treublaan tegenover no. 35 en in de groenstrook langs de Van den Beenderkade tegenover no. 23/24. Het is een bastiaard waarvan de bolster geen stekels heeft.

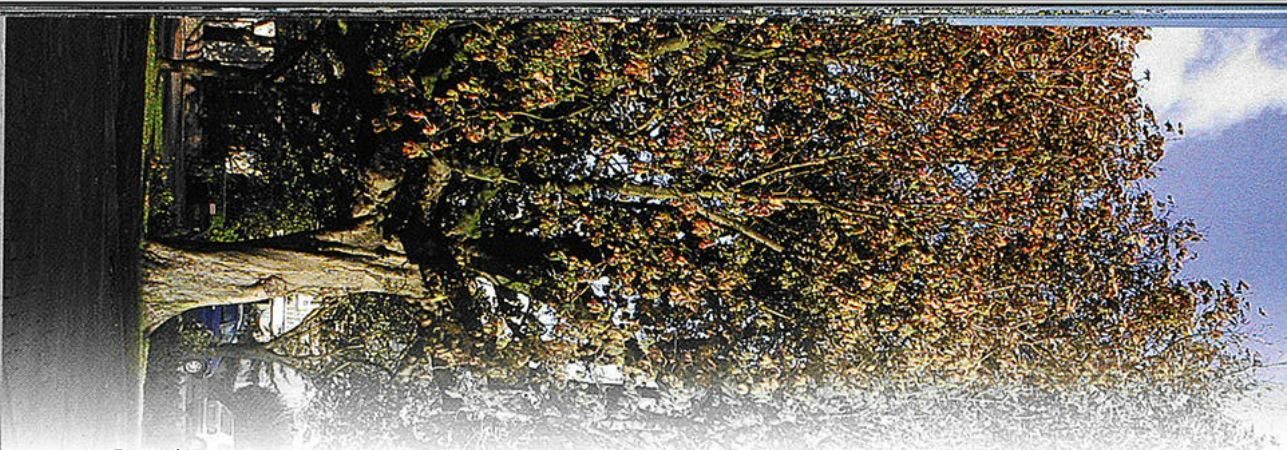
Paarden en paardenkastanje

De naamgeving paardenkastanje en *hippocastanum* duidt op het gebruik van kastanjes voor paarden. *Aesculus* komt van eten. Opvallend is dat ook de bladsteel iets met de naamgeving te maken heeft: die steel is aan de voet verdikt en lijkt op een hoef. Als het blad afvalt laat deze een lideken achter in

Paardenkastanje

de vorm van een hoef. Er wordt gezegd dat de boom (ook) om die reden paardenkastanje heet.

Naar verluidt is de paardenkastanje een bron voor geneesmiddelen die positieve effecten hebben op het voorkomen van ontstoken spataderen en ontstoken vaatwanden. Vroeger werden kastanjes gebruikt als medicijn voor paarden tegen hoesten, kortademigheid en zweten.

Voor de ijs tijden, meer dan één miljoen jaar geleden, moet de paardenkastanje overal in Europa aanwezig zijn geweest. Hetijs heeft de soort teruggedrongen naar Epirus en Thessalië, waar hij bleef groeien op een hoogte van 1000-1300 meter. Later was de boom alleen inheems in West-Griekenland in bergbossen tot 1000 m hoogte, in Bulgarije in dichte bossen en deels in de aangrenzende Balkanlanden. De volkeren uit die landen (stammen van ruitervolkeren) voerden kastanjes aan hun paarden. Legers van Turken veroverden die landen en verplaatsten zich grotendeels te paard. Zij voerden vanaf de 14^e eeuw de paardenkastanje in Turkije in. De soort verspreidde zich daarna over Turkije en Klein-Azië.

Paardenkastanjes in Nederland

De botanicus en humanist Carolus Clusius (1526-1609) is vooral bekend geworden doordat hij de tulpen teelt in Nederland introduceerde. Hij was tevens de oprichter van de Hortus Botanicus van de Leidse universiteit. Clusius kreeg via via kastanjes uit Turkije voor de Leidse Hortus. Op zijn beurt heeft hij de kastanjes op ruime schaal verder in Europa verspreid. Hoogstwaarschijnlijk zijn daarom veel paardenkastanjes in Europa afkomstig van het materiaal dat Clusius uit Turkije kreeg en niet van het materiaal uit andere gebieden. Gerda van Uffelen heeft uitgezocht dat de

eerste paardenkastanje in 1609 in de Hortus is gepoot. De boom uit 1609 groeit niet meer in de Hortus. Wel staat er een enorm exemplaar uit 1841 in het gras langs de singel.

Hanny van de Steeg-Stolk schreef in het boek *Donkere wolken boven Leiden* (2004) over het beleg van Leiden. Twee kinderen, Floortje en Joost, maken een afspraak in Catwijck om met een lakenkoopman terug te rijden naar Leiden. In het boek staat: "Tot zes uur. Hier bij de kastanjeboom". Volgens mij konden Floortje en Joost nooit op tijd bij een paardenkastanje komen omdat die toen nog niet in Nederland groeide. En de kans op een tamme kastanje in Catwijck was ook uiterst gering (zie boom 24).

In Den Haag groeit een paardenkastanje met een stamomtrek van 5,37 meter (Anema, 2000). De stamomtrek van de boom aan de Meijerskade is 2,77 meter op één meter hoogte; het effect van de dikke 'golven' op de stam heb ik niet meegerkend. Die zouden de omtrek nog groter doen zijn. Gezien de relatief geringe omtrek kan de boom nog wel even mee.

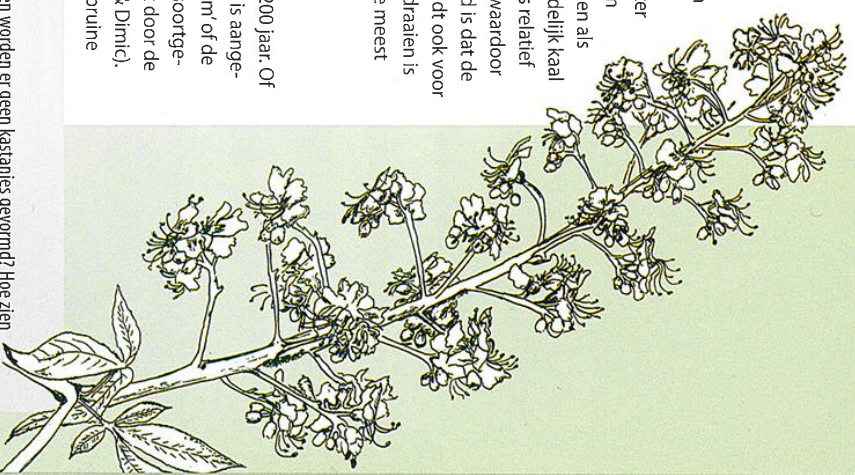
Kieming

Kastanjes drogen snel uit en verliezen daardoor hun kiemkracht. Daarom moeten ze direct nadat ze uit de boom zijn gevallen worden gepoot. Ze blijven slechts kiemkrachtig tot het volgende groeiseizoen. In het Von Sieboldmuseum in Leiden heb ik gelezen dat de Duitse arts Von Siebold (1796-1866, zie boom 20), ontdekte dat Japanners de kastanjes langer kiemkrachtig konden houden door ze in ijzerhoudende leem te bewaren. Hij maakte van deze kennis gebruik om theezaden naar Indonesië te smokkelen. Dat was het begin van de theeplantages in dat land. Kastanjes kiemen in het late voorjaar. De twee kiembladen in de

kastanje blijven tot dat De zaadhuid is opgebroken en wordt daardi een kastanje wel tegen op de kastanje is de n heeft vastgezet in d Bolsters kunnen één t dan één kastanje in e navel tegen elkaar aar

Kaarsjes en kasta

De bloemen zijn twee secten aan. De vraag boeide mij. Daarom h geteld. Ik kwam uit o niet alle bloemetjes e 203 bloemetjes zoud kastanjes kunnen wo onder het gewicht v kelende kastanjes. Ni groot aantal bloeme 10 bolsters waarin zi steel van zo'n bloeiw - net als appelbome tane abortus. Zodra kastanjes worden ge grond onder de boo Uiteindelijk zit aan d enkele bolster met c Guido Gezelle is bes

ardenkastanje in 1609 in de Hortus is gepoot. De boom groeit niet meer in de Hortus. Wel staat er een enorm tr uit 1841 in het gras langs de singel.

In de Steeg-Stolk schreef in het boek *Donkere wolken* (2004) over het beleg van Leiden. Twee kinderen, n Joost, maken een afspraak in Catwijk om met een lan terug te rijden naar Leiden. In het boek staat: "Tot ier bij de kastanjeboom". Volgens mij konden Floortje voot op tijd bij een paardenkastanje komen omdat die niet in Nederland groeide. En de kans op een tamme n Catwijk was ook uiterts gering (zie boom 24).

ag groeit een paardenkastanje met een stamontrek neter (Anema, 2000). De stamontrek van de boom aan ikade is 2,77 meter op één meter hoogte; het effect ke golven' op de stam heb ik niet meegerekend.

n de omtrek nog groter doen zijn. Gezien de relatief ntrek kan de boom nog wel even mee.

trogen snel uit en verliezen daardoor hun kiem-rom moeten ze direct nadat ze uit de boom zijn orden moeten. Ze blijven slechts kiemkrachtig tot de groeiseizoen. In het Von Sieboldmuseum in ik gelezen dat de Duitse arts Von Siebold (1796-om 20), ontdekte dat Japanners de kastanjes langer ig konden houden door ze in ijzerhoudende leem . Hij maakte van deze kennis gebruik om theezaden asië te smokkelen. Dat was het begin van de thee- n dat land.

liemen in het late voorjaar. De twee kiembladen in de

kastanje blijven tot dat moment door de zaadhuid omsloten. De zaadhuid is opgebouwd uit dikwandige, samengegedrukte cellen en wordt daardoor stug en leerachtig. Daardoor kan een kastanje wel tegen een stootje. De zilver-grijze ronde vlek op de kastanje is de navel. Dat is de plaats waar de vrucht heeft vastgezet en in de ruwe groene bolster met stekels. Bolsters kunnen één tot drie vruchten bevatten. Als er meer dan één kastanje in een bolster aanwezig is zitten ze met hun navel tegen elkaar aan.

Kaarsjes en kastanjes

De bloemen zijn tweeslachtig of mannelijk en trekken veel insecten aan. De vraag hoeveel bloemen er in één kaarsje zitten boeide mij. Daarom heb ik eens alle bloemen uit een kaarsje geteld; ik kwam uit op het getal 203!! Het is maar gelukkig dat niet alle bloemetjes een kastanje vormen. In het kaarsje met 203 bloemetjes zouden dan maximaal 3 x 203 (3 per bolster) kastanjes kunnen worden gevormd. De takken zouden breken onder het gewicht van al die kaarsjes met de zich ontwikkelende kastanjes. Nu zitten in zón kaarsje zo wie zo al een groot aantal bloemetjes die enkel mannelijk zijn. Maar zelfs 10 bolsters waarin zich kastanjes kunnen ontwikkelen aan de steel van zón bloeiwijze lijkt mij al veel. Kastanjebomen doen - net als appelbomen en veel andere soorten - aan spontane abortus. Zodra de bloemen zijn bevrucht en de eerste kastanjes worden gevormd valt een groot deel af en ligt de grond onder de boom bezaaid met onvolgroeide vruchten. Uiteindelijk zit aan de steel van de bloeiwijze slechts een enkele bolster met daarin goed ontwikkelde kastanjes. Guido Gezelle is beslist niet de enige die geniet van de bloei

van de boom in het voorjaar. Paardenkastanjes zijn geliefd om hun bloemen, de kaarsjes, en om hun vruchten, de kastanjes. Ook in de herfst en de winter zijn ze prachtig. In de herfst valt op dat de bladeren vertekuren naar oranjebruin. Als ze vallen verdwijnen als eerste de hoogste bladeren. En als de boom uiteindelijk kaal is ziet men de indrukwekkende takken. De boom is relatief laag vertakt en de onderste takken zijn het langst waardoor de boom een piramidevorm kan krijgen. Opvallend is dat de stam vaak is gedraaid van links naar rechts. Dat geldt ook voor de boom aan de Meijerskade. De oorzaak van het draaien is onbekend maar zou afhankelijk kunnen zijn van de meest voorkomende windrichting.

Kastanjemeermot

Paardenkastanjes worden niet erg oud: ongeveer 200 jaar. Of de boom aan de Meijerskade - die omstreeks 1960 is aangeplant - net zo oud kan worden als de Kabouterboom' of de 200 jaar kan halen valt te betwijfelen. Net als veel soortgenoten wordt deze boom de laatste jaren aangetast door de kastanjemeermot (*Cammarix orithyella* Deschka & Dimic). Aantasting door deze mot is te herkennen aan de bruine

Steriele boom of mannetje

Waarom is de paardenkastanje aan de Meijerskade steriel en worden er geen kastanjes gevormd? Hoe zien de bloemetjes eruit? Om die reden heb ik de bloemetjes bestudeerd. Ze hadden goed ontwikkelde meeldraden. Van een vruchtbeginsel was vrijwel niets te herkennen; ze waren niet goed ontwikkeld. Mijn conclusie is dat de boom enkel mannelijke bloemetjes heeft. Maar is de boom dan steriel? Dat is pas te bewijzen als het stufmeel op de stempels van bloemetjes van andere bomen geen bevruchting veroorzaakt, of te wel, als die bomen geen kastanjes opleveren. Voorlopig houd ik het erop dat de boom niet steriel is maar dat we met een mannelijk exemplaar te maken hebben.

blaasachtige vlekken die de bladeren krijgen.

In 1985 werd deze mot voor het eerst in Macedonië ontdekt. Sinds 1998 komt ze in Nederland voor. Het betreft een klein motje van slechts enkele millimeters lang. De smalle vleugels zijn aan de rand met fine haarrijes bezet. In het voorjaar legt de mot eieren op de bladeren. De larven die daaruit komen kruipen het blad in (= mineren) en eten het bladgroen op. Ze vormen blaasachtige gangen waardoor het blad verdort. De larfjes verpoppen in het blad en het motje dat daaruit tevoorschijn komt legt weer eieren. Dat kan drie keer per jaar gebeuren. De laatste poppen van het jaar overwinteren in de bladeren die in de herfst afvallen; ze komen pas het volgend voorjaar uit.

In 2004 ontdekte ik de eerste mineersporen op 18 mei; in 2005 op 2 juni en in 2006 op 1 juni. Klimaatfactoren beïnvloeden ongetwijfeld het moment waarop de eerste motjes hun eieren leggen en waarop deze uitkomen. In 2005 en 2006 vroor het eind februari/begin maart en viel er sneeuw. De temperatuur in het voorjaar van 2004 was hoger dan in 2005 en 2006. Ik vermoed dat dat de oorzaak was dat de aantasting in 2004 eerder te zien was dan in de andere jaren. Volgens mij was in 2005 in Leiden de aantasting ook minder erg dan in 2004. Pas als we de eerste rupsjes zien mineren en we hun sporen herkennen merken we dat de boom wordt aangetast. Vaak zijn dan de rond de boom vliegende motjes te bespeuren.

Paardenkastanjes hebben last van deze plaag omdat ze in de loop van het seizoen steeds minder bladgroen hebben; ze hebben hun bladgroen nodig om aan energie te komen. Of kastanjes hieraan dood gaan is onduidelijk. Er zijn bomen die al een aantal opeenvolgende jaren worden aangetast en in het voorjaar weer goed uitlopen. Ze worden door deze

plaag mischien wel gevoeliger voor andere ziektes, b.v. voor de bloedingsziekte (zie hieronder). Chemische bestrijding van deze motjes heeft geen effect; het opruimen in het najaar van het afgevallen blad wel. Maar het is onmogelijk dat bij alle paardenkastanjes te doen.

Met behulp van biologische bestrijding zou de plaag kunnen worden aangepakt. In dat geval kan men bijvoorbeeld sluipwespen loslaten in de buurt van aangetaste bomen. Een eierlegend vrouwtje zoekt de eieren of larven van de mineermot en legt daar haar eieren in of op. De uitgekomen wespenlarven eten dan het nageslacht van de mineermot op. Er zijn al twee soorten sluipwespen die de mineermot aanvallen. Helaas kunnen deze sluipwespen de plaag niet aan. Er moet naar meer effectieve soorten worden gezocht. Pas als die beschikbaar komen heeft het loslaten van deze insecten zin. Naast sluipwespen vallen mezen de motjes en hun larven aan. Mezen kunnen echter onmogelijk alle mineermotten en mineermotlarfjes opeten.

De herkomst van de mot is onduidelijk. Misschien is Noord-Amerika, waar de paardenkastanje ook groeit, de bron. In Noord-Amerika wordt de boom niet aangetast. Daar leven veel aan de mineermot verwante insecten. Jacques van Alphen sluit niet uit dat daar sluipwespen voorkomen die de plaag onder controle houden.

Bloedingsziekte

In de loop van 2003 werd duidelijk dat een nieuwe - veel ernstiger - ziekte in Nederland op de paardenkastanje heeft toegeslagen. Aanvankelijk werd de aantasting op enkele plaatsen aangetroffen. Een jaar later heeft de ziekte met de voorlopige

naam bloedingsziekten aangetast. De plekjes op de star Als het koud is sta de bast open en a helemaal om de s ziekte is heel erg t van de bomen in ; gemeente Leiden woordig de geelbl de witte. De geelb Helaas heb ik gezi ziekte kan krijgen. Lang is gedacht de *Phytophthora*-schil genoemd die de zinniging, droogtestr natie van die facto Bomenstichting zij andere bomen geveericht aan deze r nisterie van Landb de ernstige situatie schappelijk onderz Marjke Dijkshoorn dineert dit onderz te maken heeft me *syringae*. Leden uit ziektes zoals bacter de Bomenstichting

ijektes, b.v. voor
e bestrijding van
in het najaar van
jk dat bij alle
e plaag kun-
blyvoorbeeld
ste bomen.
arven van de
De uitgekomen
e mineermot
: mineermot
te plaag niet aan.
gezocht. Pas als
i deze insecten
as en hun larven
ineemotten en
hien is Noord-
; de bron. In
it. Daar leven veel
is van Alphen sluit
de plaag onder

naam bloedingsziekte in grote delen van ons land kastanjebo-
men aangetast. De nieuwe ziekte is herkenbaar aan vochtige
plekjes op de stam, waar bruin vocht uit loopt of is gelopen.
Als het koud is staat dit proces stil. In een later stadium barst
de bast open en als de ziekte de stam heeft geringd, d.w.z.
helemaal om de stam is gegaan, gaat de boom dood. De
ziekte is heel erg besmettelijk. In september 2005 was 41%
van de bomen in Zuid Holland besmet. Een ambtenaar van de
gemeente Leiden vertelde mij dat men om die reden tegen-
woordig de geelbloeiende paardenkastanje aanplant en niet
de witte. De geelbloeiende is volgens hen minder gevoelig.
Helaas heb ik gezien dat ook de geelbloeiende de bloedings-
ziekte kan krijgen.

Lang is gedacht dat de ziekte wordt veroorzaakt door een
Phytophthora-schimmel. Er worden ook andere factoren
genoemd die de ziekte veroorzaken, zoals luchtverontrei-
ning, droogtestress, een virus, een bacterie of een combi-
natie van die factoren. Volgens informatie van de Landelijke
Bomenstichting zijn er ook al vergelijkbare symptomen bij
andere bomen gevonden. Inmiddels wordt er veel onderzoek
verricht aan deze nieuwe kastanjeziekte. In 2005 heeft het Mi-
nisterie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit - vanwege
de ernstige situatie - 275.000 euro toegezegd voor weten-
schappelijk onderzoek om die ziekte te bestrijden.
Marjke Dijkshoorn van de Universiteit van Wageningen coö-
rdineert dit onderzoek. Haar team maakte in bekend dat men
te maken heeft met een bacterie uit de groep *Pseudomonas*
syringae. Leden uit dit geslacht veroorzaken ook andere
ziektes zoals bacteriekanker bij de kers. Op de website van
de Bomenstichting stond in het najaar van 2005 dat uit dit

inventariserend onderzoek naar voren kwam dat alle soorten
paardenkastanjes aangetast werden; de meest aangetaste
bleek de wit bloeiende te zijn. Bovendien bleken dikkere
bomen, met een omvang groter dan 20 centimeter, vaker en
zwaarder te zijn aangetast dan dunner bomen.
De paardenkastanje is een verrijking voor onze buurt. Ik hoop
dat 'onze bomen' voor ernstige plagen worden behoed. Als
we de iep als voorbeeld nemen is er misschien hoop voor de
toekomst. Niet alle iepen werden in het verleden door de iep-
ziekte getroffen (zie boom 16), sommige bomen zijn resistent.
Ik heb wel eens gelezen dat enkele paardenkastanjes genezen
of in ieder geval niet doodgaan aan de bloedingsziekte. Het
is echter nog te vroeg om te kunnen vaststellen dat er wel
of niet resistentie bestaat, en of er herstel mogelijk is. Soms
kunnen kostbare, monumentale iepen worden ingeënt tegen
de iepziekte. Wie weet, misschien kan zoiets in de toekomst
ook bij de paardenkastanje worden toegepast. Op 30 mei 2005
ontdekte ik de eerste sporen van de bloedingsziekte op de
paardenkastanje aan de Meijerskade. In onze wijk staat nog
een monumentale en waardevolle Paardekastanje, namelijk
voor de Petruskerk. Op 9 november 2005 ontdekte ik helaas
dat ook die boom de eerste sporen van de bloedingsziekte
vertoont. Ik maak me nu zorgen over deze bomen en zou het
erg jammer vinden als deze monumentale paardenkastan-
jes erg ziek worden en dood gaan. Ik zou het nog verschrik-
kelijker vinden als al die mooie bomen uit onze wijk en uit
ons land zouden verdwijnen. Voor mij mogen er in onze wijk
meer vruchtbare paardenkastanjes komen opdat alle kinderen
daaronder 'hun speelgoed' kunnen zoeken.

